

Molenlanden

Financiële instrumenten in de energietransitie voor de gemeente Molenlanden

Beeldvormende avond 30 november 2021

1. Inleiding

In december 2020 is een eerste beeldvormende Raadsavond geweest om als Molenlanden zich nader te oriënteren op de rol en positie die we als gemeente willen innemen in de energietransitie. De raad heeft het college gevraagd te kijken naar de mogelijkheden van een energiefonds of een vergelijkbaar alternatief vanuit (samengevat) de volgende doelen:

- A. Een zo breed mogelijk draagvlak/motivatie onder inwoners voor de energietransitie creëren voor het laten slagen van de energietransitie door:
- onze inwoners te laten profiteren van de financiële opbrengsten van lokale of regionale energieopwekking
 - Het aantrekkelijk maken van het zelf kunnen opwekken, besparen of opslaan van energie;
 - extra lokale werkgelegenheid creëren en/of profijt voor lokale bedrijven met duurzame energievoorziening
- B. Betaalbaar houden en/of financieerbaar maken van de energietransitie voor onze inwoners.

Daarbij wordt uitgegaan van belangrijke principes die in Molenlanden gelden; rentmeesterschap, ondernemerschap en zelf organiserend vermogen.

We hebben deze vraag opgepakt door een drietrapsraket uit te werken als het gaat om de financiële instrumenten in de energietransitie. De **drietrapsraket** ziet er als volgt uit:

1. Inventariseren bestaande financiële instrumenten: analyseren waar verbetering mogelijk is of samenhang gemaakt kan worden tussen **bestaande instrumenten** en voorstellen doen voor **aanvullend instrumentarium**.
2. Inventariseren van ondersteuningsmogelijkheden voor **energiecoöperaties** in de gemeente.
3. Het uitwerken van hoe een **energiefonds en/of publiek ontwikkelbedrijf** voor de gemeente zou kunnen werken.

Ten behoeve van de uitwerking van bovenstaande trappen zijn er verschillende gesprekken gevoerd met o.a. EC Molenlanden, SVn, Stichting Duurzaam Molenlanden en gemeente Gorinchem. Hieruit hebben wij als college 9 denkrichtingen opgesteld.

De informatie in deze nota is op basis van de huidige kennis en inzichten. Er speelt momenteel veel omtrent de energietransitie wat van invloed kan zijn op onze plannen en onze RES regio. Met een nieuwe kabinet kan er bijvoorbeeld een nieuwe wind gaan waaien en dienen wij als gemeente ons continue aan te passen aan de realiteit.

In deze notitie presenteren wij eerst de gewenste doelen en rollen van de gemeente in de energietransitie. Daarna gaan we in op de uitwerking van de drietrapsraket en de daaruit voortvloeiende denkrichtingen. In de bijlage hebben wij concrete voorbeelden voor mogelijke instrumenten uitgewerkt.

2. Doelen en rollen in de energietransitie

De inzet van financiële instrumenten is geen doel op zich. Financiële instrumenten zijn juist een middel om doelen in de energietransitie na te streven en invulling te geven aan gewenste rollen. Het is daarom van belang om eerst scherp te krijgen welke doelen en rollen de gemeente wil nastreven (algemeen en per project). Onderstaand hebben wij daarom eerst beschreven welke doelen wij als college willen nastreven en vervolgens welke rollen daarbij passen. Op basis hiervan werken wij de financiële instrumenten verder uit in hoofdstuk 3.

Het college legt de focus op het stimuleren van bewonersparticipatie en het versnellen van de energietransitie voor inwoners, bedrijven en non-profit instellingen

We richten ons bij het stimuleren en versnellen op de energiebesparing en de energiebehoefte van onze eigen inwoners, Molenlandse bedrijven en instellingen. Als college zien wij dat er steeds meer gebeurt in de gemeente op het gebied van verduurzamen zoals het plaatsen van zonnepanelen en het isoleren van woningen. Dit zijn de early adapters van de energietransitie. Echter, nog veel inwoners en bedrijven kijken de kat uit de boom. Het is daarom nu zaak om ook de grote middengroep mee te krijgen in de energietransitie. Daarom vinden wij het belangrijk om ons te richten op de verdere **participatie** van zowel bewoners als bedrijven en non-profit instellingen en te kijken naar mogelijkheden voor **stimuleren** en **versnellen**.

Het gaat hierbij om participatie in de brede zin. Zowel het laten ontstaan en ondersteunen van bewonersinitiatieven en het mogelijk maken dat bewoners mee profiteren van financiële baten. Maar ook door het wegnemen van knelpunten en drempels en het aanwakkeren van de bewustwording en informeren over de mogelijkheden voor de verschillende doelgroepen. Het behalen van rendement voor de gemeente vinden wij niet een doel op zich in de keuze voor financiële instrumenten. Het kan wel worden meegewogen in de keuze van financiële instrumenten om op langere termijn als gemeente de energietransitie te blijven ondersteunen.

Het college ziet vooral een faciliterende en stimulerende rol om haar doelen na te streven.

Voor de beeldvormende Raadsavond eind 2020 hadden we destijds een notitie opgesteld over de rollen die de gemeente kan oppakken in de energietransitie. In het kort zijn dit: Faciliteren, Stimuleren, Samenwerken en zelf Ontwikkelen. De gemeente beperkt zich niet tot één rol maar kan per project en doel kijken welke rol het beste schikt. De keuze voor financiële instrumenten volgt vaak uit de voorkeursrol van de gemeente en welk doel wordt nagestreefd. Hierbij dient er rekening gehouden te worden met belangrijke voorwaarden en benodigdheden per instrument. Onderstaand is een overzicht gemaakt van de rollen, financiële instrumenten, doelen en bijbehorende voorwaarden waar de gemeente uit kan kiezen in de energietransitie.

Om de eerdergenoemde doelen van de gemeenten te bereiken ligt een **faciliterende** en **stimulerende** rol voor de hand. Hierbij wil het college ten eerste uitgaan van wat inwoners en bedrijven zelf willen en kunnen doen. De gemeente neemt hierbij een faciliterende rol op zich en als nodig een stimulerende rol. Vervolgens kan er worden gekeken of participatie en het aanbieden van financiële middelen vanuit de gemeente waardevol is en op welke manier. Daarna wordt het duidelijk of het oprichten van een energiefonds of regionaal ontwikkeling bedrijf meerwaarde biedt waarbij de gemeente meer richting een regierol beweegt.

Rol Financieel Instrument
Doelen
Voorwaarden

		Doelen			Voorwaarden		
		Participatie	Versnellen	Rendement	Risico	Kennis en kunde	Financiële middelen
Stimulerende rol	Faciliterend	▼ Faciliteren (d.m.v. eigen capaciteit beschikbaar stellen) Doel: informeren, verbinden en ondersteunen					
					nvt	Laag	Laag
		▼ Subsidies Doel: niet winstgevende projecten mogelijk te maken					
					nvt	Laag	Gemiddeld
Samenwerkende		▼ Garanties / borgstellingen Doel: risico's afdekken om private investeringen mogelijk te maken					
					Project-specifiek	Gemiddeld	Project-specifiek
Eigenaarsrol		▼ Vreemd vermogen (leningen) Doel: projecten mogelijk maken die de markt of bewoners niet (kunnen) oppakken, rendement voor gemeente					
					Project-specifiek	Gemiddeld	Hoog
		▼ Eigen vermogen Doel: rendement en directe sturing in de energietransitie door zelf projecten te ontwikkelen en implementeren					
					Hoog	Hoog	Hoog

3. Denkrichtingen op basis van de drietrapsraket

Op basis van de voorkeursdoelen en -rollen die wij hebben benoemd, werken wij de financiële instrumenten uit middels de drietrapsraket.

Trap 1 | Uitgaan en verbeteren van bestaande instrumenten

Trap 2 | Het (verder) ondersteunen van energiecoöperaties

Trap 3 | Het oprichten van een regionaal energiefonds en/of publiek ontwikkelbedrijf

Deze trappen zijn volgordelijk waarbij wij niks willen uitsluiten, maar formuleren wij wel op basis van prioriteit mogelijke acties en denkrichtingen. In totaal presenteren wij 9 denkrichtingen over de drie trappen.

Trap 1 | Uitgaan en verbeteren van bestaande regelingen

De gemeente Molenlanden biedt momenteel meerdere regelingen aan om verschillende doelgroepen (financieel) te ondersteunen in de energietransitie. Zie voor een overzicht van deze instrumenten bijlage A. De meeste van deze regelingen lopen goed en naar behoren maar er zijn ook regelingen die (nog) niet zijn gebruikt. We hebben meerdere gesprekken gevoerd en de bestaande regelingen geanalyseerd op doelmatigheid en vergeleken met de gewenste doelen en rollen van de gemeente.

Denkrichting 1:

1. Voor de doelgroep **non-profit organisaties** (zoals sportclubs en bibliotheken) constateren we dat de financiële regeling (verduurzamingslening zakelijk) niet wordt gebruikt. Daarom willen wij;
 - i. Verkennen op welke wijze de regeling kan worden verbeterd,
 - ii. Gemak en ondersteuning bieden bij het toepassen van de regeling.

Ondanks dat de gemeente een lening aanbiedt met een aantrekkelijke rente, is de verduurzamingslening door deze doelgroep nog niet aangesproken. Daarom vindt er momenteel een vergelijking plaats met vergelijkbare regelingen van de SVn in andere gebieden om te kijken of de voorwaarden van de regeling wellicht te beperkt of nauw zijn. Naast deze vergelijking is er gekeken of organisaties vergelijkbare (landelijke) regelingen aanspreken zoals het BNG verduurzamingsfonds. Volgens het SVn zijn er tot op heden geen aanvragen gedaan vanuit Molenlanden voor het BNG verduurzamingsfonds. Wij vermoeden dat voor deze doelgroep financiën niet het grootste obstakel is om te verduurzamen, er zijn namelijk verschillende lokale en landelijke financiële instrumenten beschikbaar en een sportclub heeft bijvoorbeeld ook mogelijkheden om initiële investeringen via alternatieve wegen op te brengen zoals een sponsorloop/inzamelacties. De drempel voor non-profit organisaties zal daarom voornamelijk liggen bij het gebrek aan tijd en kennis en kunde. Wij zien daarom een kans om extra gemak te bieden vanuit de gemeente om niet-financiële drempels weg te halen en ondersteuning te bieden gedurende het verduurzamingstraject. In de bijlage zijn voorbeelden uitgewerkt hoe deze ondersteuning vorm zou kunnen krijgen.

Denkrichting 2

2. Voor **bedrijven** zijn er momenteel geen lokale regelingen. Dit heeft naar verwachting ook niet de hoogste prioriteit omdat de verwachting is dat voor de meeste bedrijven financiën niet de rem zijn om te werken aan de energietransitie. Wel willen wij inzetten op;
 - i. het beter faciliteren en stimuleren van bedrijven door belemmeringen weg te nemen,

- ii. te kijken of voor specifieke type bedrijven extra ondersteuning kan worden geboden.

Momenteel worden er geen lokale regelingen aangeboden voor bedrijven of MKB. Wel zijn er regionale en landelijke financiële regelingen waar bedrijven aanspraak op kunnen maken en zijn er private partijen die bedrijven kunnen ondersteunen in zon op dak ontwikkelingen. Het is onbekend hoeveel bedrijven in Molenlanden hiervan gebruik maken.

In de gemeente Molenlanden zijn er verschillende type bedrijven die elk eigen uitdagingen hebben en zo ook elk een eigen benadering vragen. Zo zijn er verschillende MKB-bedrijven (bijvoorbeeld garagebedrijven, notariskantoren etc.) die een andere benadering vragen dan de wat grotere bedrijven op een bedrijventerrein.

Voor een aantal bedrijven zijn financiën naar verwachting niet de (grootste) belemmering, wel zijn er andere belemmeringen waar bedrijven tegenaan lopen. Wij zien daarom een kans om bedrijven te ondersteunen door daarin een faciliterende en stimulerende rol op te nemen.

Daarnaast kunnen wij een verbindende rol spelen om kennis en kunde te koppelen aan bedrijven en kan de gemeente dit aanvullen met financiële instrumenten op maat. Denk hierbij bijvoorbeeld naast leningen aan subsidies, garanties en participaties die kunnen worden ingezet voor zon op dak of elektrificatie van tractoren.

Denkrichting 3

- 3. Voor **inwoners** continueren wij huidige succesvolle regelingen (verduurzamingslening particulier en RREW) en breiden wij deze uit. Daarnaast willen wij een stap verder gaan in het gemak en ondersteuning bieden bij het verduurzamen voor onze inwoners. Wij kijken hier specifiek naar de mogelijkheden voor het aanbieden van een **woningabonnement**. Bij het woningabonnement leggen wij de focus op;
 - a) het meekrijgen van de nu nog lastig te bereiken doelgroep,
 - b) het mogelijk maken voor inwoners met een smalle beurs,
 - c) het gericht aanpakken van woningen waar de grootste bespaarpotentie zit.

Er gebeurt in de gemeente steeds meer op het gebied van verduurzamen van woningen. Dit is ook te zien aan de grote aantallen inwoners die via de RRE een bon voor verduurzamingsmaatregelen hebben aangevraagd en verzilverd (3930 totaal), hun woning hebben geïsoleerd met behulp van een collectieve inkoopactie, deelnemen aan online energiefaciliteiten en gebruik maken van wooncoaches. Daarnaast biedt de gemeente al meerdere subsidies en leningen aan waar goed gebruik van wordt gemaakt zoals de verduurzamingslening particulier en de groene daken subsidie. De RREW is een vervolg op de RRE regeling. Voor de RREW zijn er 2680 verduurzamingsbonnen beschikbaar voor woningeigenaren en huurders en worden de succesvolle acties en activiteiten vanuit de RRE voortgezet.

In de afronding van de RRE is er gekozen om met de RREW een scherpere focus aan te brengen. Voor de RREW worden eigenaren met woningen waar het warmtepotentieel het groots is, gericht benaderd en is er speciale aandacht voor panden waarvoor een specifieke aanpak nodig is (karakteristieke woonboerderijen en monumenten). Er worden open dagen georganiseerd aangevuld met informatieavonden (veelal online) en inwoners kunnen meedoen aan collectieve inkoopacties voor isolatie. Ook huurders worden via de RREW ondersteund. Hierbij werkt de gemeente samen met de 3 woningcorporaties.

Wij zien het als een belangrijke volgende stap om ook de grote middengroep mee te krijgen in de energietransitie. Onze gemeente kent zo'n 12.000 woningen die voor 1985 zijn gebouwd en waar het warmtepotentieel naar verwachting hoog is. Deze kunnen niet allemaal met de RREW worden bereikt, waarbij vooral de personen die niet uit zichzelf de stap naar verduurzamen maken buiten beeld blijven. Daarnaast zullen niet alle inwoners die een bon hebben aangevraagd ook verdere stappen zetten om hun woning te verduurzamen.

Om de voortgang van de verduurzamingslening particulieren te evalueren heeft de gemeente een enquête gehouden onder 12 van de 28 inwoners die hun aanvraag niet hebben doorgezet. Hieruit bleek het omslachtige aanvraagproces een belangrijke drempel te zijn en zijn er ook een drietal aanvragen afgewezen wegens onvoldoende kredietwaardigheid. In bijlage B staat een volledig overzicht van de gehouden mini-enquête. We kunnen kijken hoe het aanvragen kan worden vergemakkelijkt en ook beschikbaar kan maken voor minder kapitaalkrachtige inwoners zodat iedereen kan verduurzamen.

Het informeren van inwoners over de verschillende mogelijkheden is een belangrijke eerste stap. Om ook de brede middengroep te laten verduurzamen is alleen informeren onvoldoende. Dit blijkt ook uit het beeld van de gehouden enquête. Wij willen dat iedereen in de gemeenten een gelijke kans en mogelijkheid krijgt om te verduurzamen. Daarom willen wij ons vooral richten op de financieel kwetsbare en de lastig te bereiken doelgroep. Om deze doelgroepen te bereiken en mee te krijgen willen wij extra ondersteuning bieden en zoveel mogelijk drempels wegnemen op het vlak van financiën, kennis en capaciteit. Deze extra ondersteuning kunnen wij op meerdere manieren aanbieden en via verschillende financiële instrumenten. In bijlage C zijn hiervoor voorbeelden uitgewerkt voor het aanbieden van ondersteuning voor isolatie en zonnepanelen voor bewoners middels een woningabonnement.

Denkrichting 4:

4. Wegens het succes en de grote interesse willen wij graag de **groene daken subsidie** continueren.

Groene daken zijn belangrijk voor het verbeteren van de biodiversiteit in de gemeenten maar ook van belang voor klimaatadaptatie, dakisolatie en het opvangen van fijnstof. Met de groene daken subsidie kunnen inwoners een deel van de investering voor groene daken gesubsidieerd krijgen door de gemeenten. De groene daken subsidie is tot nu toe 19 keer verstrekt. Wij verwachten dat er in de toekomst nog meer bewoners zijn die interesse hebben in de regeling en dat het beschikbare budget hiervoor (dan) te beperkt is.

Trap 2 | Ondersteunen van energiecoöperaties

Momenteel zijn er twee energiecoöperaties actief in de gemeente; EC de Knotwilg en EC Molenlanden. Wij zien het versterken van lokale coöperaties als belangrijk doel in de energietransitie door de rol en functie die energiecoöperaties hebben en hun nauwe banden met de inwoners. Naast de energie coöperatie is er een stichting actief; Stichting Duurzaam Molenlanden. Wij hebben gesprekken gevoerd met de EC Molenlanden en Stichting Duurzaam Molenlanden om hun behoeften en rol in de energietransitie te bespreken.

Denkrichting 5:

5. Wij gaan de afgelopen subsidie met EC Molenlanden **evalueren** en bespreken een **continuering** van de financiële ondersteuning. Daarnaast verkennen wij samen met EC wat de mogelijkheden zijn voor het **verbreden van de werkzaamheden**

EC Molenlanden richt zich op het ontwikkelen van zonprojecten i.c.m. de postcoderoos. Er zijn al 2 succesvolle projecten ontwikkeld en men verkent nieuwe mogelijkheden binnen de gemeente. De gemeente en provincie steunen EC Molenlanden met een subsidie voor het inhuren van een externe expert. Deze steun liep in juli 2021 af. Door een gebrek aan kennis en capaciteit bij de enthousiaste groep vrijwilligers die overblijft, wordt het lastig om zonder deze steun nieuwe projecten op te pakken. Het heeft de voorkeur van de EC om nauw te blijven samenwerken met de gemeente zowel financieel als in de ondersteuning van

bijvoorbeeld communicatie. Als uit de evaluatie blijkt dat samenwerken met EC Molenlanden positief en waardevol is bevonden, kan de gemeente de samenwerking voortzetten. De coöperatie heeft geen ambitie om zich ook toe te leggen op projecten voor warmte en isolatie. Wel kan het mogelijk ondersteuning bieden in de communicatie met bewoners over zon op dak projecten. Voor eventuele extra inzet zal dan wel extra capaciteit beschikbaar moeten komen.

Er zijn verschillende vormen mogelijk in de samenwerking tussen een energiecoöperatie en het gebruik van financiële instrumenten. Bijvoorbeeld als een energiecoöperatie grotere projecten wilt aanpakken waarvoor het onvoldoende financiën kan ophalen. De gemeente kan in zulke gevallen zelf middelen beschikbaar stellen via eigen of vreemd vermogen of garant staan om zo private financiers te overtuigen deel te nemen. Uit het gesprek met de EC Molenlanden blijkt dat ze graag willen inzetten op de huidige operationele ondersteuning.

EC de Knotwilg richt zich op windprojecten waarvan er in de RES-regio slechts één gebied is voorzien in Gorinchem (Avelingen). De grondeigenaar hiervan is het Rijksvastgoedbedrijf die het project zal gaan aanbesteden conform haar eigen regels. Het inzetten op ondersteuning of nauwere samenwerking heeft geen meerwaarde voor onze doelstellingen omdat verdere windprojecten in de gemeente op dit moment niet aan de orde zijn.

Denkrichting 6:

6. Wij werken waar mogelijk samen met de Stichting Duurzaam Molenlanden op het gebied van **communicatie en contact** met de inwoners van Molenlanden.

De Stichting Duurzaam Molenlanden werkt uitsluitend met vrijwilligers. Het heeft als doel om een kenniscentrum te zijn voor de burger waarbij het als verbindende schakel tussen initiatieven optreedt. De Stichting wil met het kenniscentrum verder groeien en heeft de ambitie om over 4 duurzaamheidsthema's een positie te verwerven in een netwerk van activiteiten in Molenlanden. Zo wilt de stichting naast kennis delen, inwoners stimuleren door goede voorbeelden te laten zien en een juridisch vehikel zijn daar waar een rechtspersoon nodig is bij het ontwikkelen dan wel verder helpen van initiatieven door inwoners. Hiervoor wilt ze meer mensen en menskracht bij de activiteiten van de stichting betrekken. De gemeente kan met de stichting samenwerken op het gebied van communicatie en contact met de burger. Voor een verdere samenwerking of ondersteuning kijken wij graag als college waar de wederzijdse aansluiting zit.

Denkrichting 7:

7. We vinden het belangrijk dat er een goede afstemming ontstaat tussen de verschillende partijen die betrokken zijn bij het bieden van gemak bij bewoners en bedrijven als het gaat om de Energietransitie. Daarom nemen wij als gemeente een voortrekkersrol in deze afstemming en gesprekken. Het gaat hierbij o.a. om de gemeente, het regionaal energieloket, SVn, de energie coöperaties en de Stichting Duurzaam Molenlanden.

Trap 3 | Het oprichten van een regionaal energiefonds

Denkrichting 8:

8. Wij zien kansen voor een **regionaal fonds** in combinatie met het aanbieden van **integrale ondersteuningstrajecten** (woningabonnement) voor verschillende doelgroepen waaronder de financieel kwetsbaren, bedrijven en non-profit instellingen en gaan dit verder uitwerken.

Een energiefonds is een middel dat kan worden ingezet om verder te gaan dan beschikbare instrumenten. Momenteel maakt de gemeente gebruik van de diensten van SVn voor haar regelingen en zijn er nog mogelijkheden om deze regelingen te verbeteren of om nieuwe regelingen op te zetten. Naar voorbeeld van de gemeente Rotterdam kan er bijvoorbeeld een regeling worden opgezet voor inwoners met een smalle beurs waarbij er een lening op basis van draagkracht wordt afgelost en de gemeente het verschil toelegt.

Echter, sommige zaken kunnen soms onvoldoende worden geborgd via regelingen bij de SVn. Voorbeelden hiervan zijn regelingen voor bedrijven en het aanbieden van een integraal maatwerk traject inclusief een gemak en/of ondersteuning component. Zie hiervoor in de bijlage voorbeelden. Een fonds kent hierin meer mogelijkheden om financiële middelen beschikbaar te stellen via leningen, garanties, subsidies en ontwikkelkapitaal welke de gemeente kan inzetten om de energietransitie te versnellen, financieel rendement te maken en participatie mogelijk te maken.

Doordat een fonds een onafhankelijk fondsbeheer heeft met een duidelijk investeringsreglement is er minder kans op politieke of bestuurlijke kleuring na het oprichten. Dit heeft als meerwaarde dat private financiers eerder geneigd zijn deel te nemen met de zekerheid van gemeentelijke middelen maar zonder de politieke risico's. Dit heeft als belangrijk voordeel dat de energietransitie ook op langere termijn financieel ondersteund kan worden. Daarnaast heeft het gebruik van een fonds als voordeel dat alle partijen toegang hebben tot dezelfde middelen van de gemeente (voorkoming staatsteun). Een fonds wordt hierbij vaak ingezet om middelen beschikbaar te stellen aan meerdere partijen voor verscheidenheid aan projecten, maar wel altijd met een overkoepelend doel. Als de doelen en doelgroep zeer specifiek zijn, kan er ook voor worden gekozen zonder tussenkomst van een fonds (met bijbehorende kosten) direct middelen uit te geven.

Het gebruik van het fonds is niet zonder risico of kosten. De belangrijkste voorwaarde voor het oprichten van een fonds is dan ook dat er concreet zicht is op besteding van gelden. Daarnaast moeten projecten ook een minimale grootte hebben zodat de beheerkosten van het fonds voldoende in verhouding staan tot het totale uitgekeerde budget. Hierdoor is een lokaal fonds vaak niet haalbaar. Wellicht kan er beter gekeken worden naar een regionale opzet met als voorwaarden dat er serieuzere projecten op het oog zijn en het fonds een minimale omvang heeft van zo'n €5 miljoen. Een regionale opzet vergroot tevens ook de kansen voor het aantrekken van externe middelen (bijvoorbeeld EU subsidies).

Wij zien kansen voor het oprichten van een regionaal energiefonds om zo voor verschillende doelgroepen middelen beschikbaar te stellen. Daarnaast willen wij het beschikbaar stellen van financiële middelen aanvullen met enerzijds het maatwerk voor bedrijven en non-instellingen en anderzijds met ondersteuningstrajecten voor onze inwoners. In bijlage C worden voorbeelden van ondersteuningstrajecten verder uitgewerkt. Goede voorbeelden van energiefondsen elders in het land zijn de energiefondsen van Utrecht en Gelderland. Deze hebben een dusdanige omvang dat de beheerskosten relatief klein zijn en zijn voldoende projecten beschikbaar die aanspraak maken (en hebben gemaakt) op het fonds. De fondsen bereiken dan ook goed hun doelstellingen.

Denkrichting 9:

9. Wij constateren dat het oprichten van een **publiek ontwikkelbedrijf** op dit moment niet passend is door het ontbreken van plannen voor grote zonnevelden en omdat het enige grote windzoekgebied in de regio wordt aanbesteed aan de markt door het Rijksvastgoedbedrijf.

We hebben een eerste verkenning gedaan naar de mogelijkheid om naar analogie van de regio Hart van Brabant (Tilburg en omstreken) een Publiek Ontwikkelbedrijf op te richten. In Hart van Brabant gaan 9 gemeente en de provincie Noord-Brabant samen via zo'n bedrijf werken aan duurzame opwek van elektriciteit door wind en zon. Wat betreft zon gaat het dan om zonnenvelden en niet zon op dak omdat de daken veelal in eigendom zijn van particulieren. De doelstelling van het Publiek Ontwikkelbedrijf daar is om de ontwikkeling van wind- en zonprojecten mogelijk te maken via een integrale gebiedsontwikkeling, geld vanuit de opbrengsten van deze projecten in te zetten voor o.a. klimaatadaptatie, direct te kunnen sturen op 50% lokaal eigendom en om gericht en gecombineerd aan te kunnen sluiten op het netwerk om netcongestie te beperken. De projecten worden door de gezamenlijke overheden ontwikkeld en daarna verkocht aan de markt of zelf geëxploiteerd. Er wordt niet rechtstreeks elektriciteit aan burgers geleverd.

We hebben verkend of een dergelijke aanpak ook voor de RES-regio interessant zou kunnen zijn. Daarbij hebben we geconstateerd dat er in de regio geen plannen zijn voor zonnenvelden en dat er één grote windlocatie is voorzien namelijk bij Avelingen. Deze locatie is grotendeels in handen van het Rijksvastgoedbedrijf dat als verplichting heeft de ontwikkeling van windturbines op eigen locatie aan te besteden aan de markt. We kunnen dus concluderen dat er geen projecten overblijven voor een Publiek Ontwikkelbedrijf op RES-schaal.

Slotwoord

Alles overziend, wil het college in ieder geval graag verder gaan in het ondersteunen van inwoners, bedrijven en non-profit instellingen in de energietransitie door het verder uitwerken van:

- een woningabonnement
- een energiefonds.

Bijlage A – Overzicht bestaande financiële instrumenten gemeente Molenlanden

Instrument	Doelgroep	Doel	# Verstrekt (aangevraagd)	Looptijd (van - tot)
Verduurzamingslening particulieren	Woningeigenaren	Energiebesparende maatregelen woning	22 (48)	Vanaf 27-08-2020 – heden
Groene daken (subsidie)	Woningeigenaren of huurders	Biodiversiteit	19 (40)	Tot 31-12-21
Verzilverlening	Woningeigenaren	Consumptief	0	Vanaf 27-08-2020 – heden
Verduurzamingslening zakelijk	Non-profit organisaties, VVE's, coöperaties	Energiebesparende maatregelen eigen accommodatie	0	Vanaf 27-08-2020 -heden
RRE	Woningeigenaren of huurders	Energiebesparende maatregelen	3930 & 308 isolatie actie	1-3-20 tot 12-21
RREW	Woningeigenaren of huurders	Energiebesparende maatregelen	0 (1280 beschikbaar)	tot 07-22
Duurzaamheidsprijs	Jongeren, inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers	Verduurzamingsinitiatieven	pm	2021

Bijlage B - Enquête verduurzamingslening particulieren

In totaal hebben 26 personen de aanvraag voor de verduurzamingslening particulieren niet doorgezeten. Deze aanvragen zijn wel binnengekomen bij de gemeente maar om verschillende redenen niet doorgezeten naar de SVn voor een definitieve aanvraag en toekenning. De gemeente wilde graag weten wat deze redenen waren. Daarom heeft het 12 personen gesproken wiens reactie onderstaand zijn samengevat. Het getal tussen haakjes is het aantal personen dat een vergelijkbaar antwoord heeft gegeven,

Gezien het kleine aantal van de ondervraagden kunnen er geen harde conclusies uit de antwoorden worden getrokken voor de gehele gemeente maar geeft het wel een goed beeld van deze specifieke groep aanvragers.

1. Waarom heb je de aanvraag niet doorgezeten naar SVn?
 - a. Het proces van invullen aanvraag (incl. aanleveren informatie) bij SVn is te omslachtig, werkt drempelverhogend (8)
 - b. De aanvraag is afgewezen omdat uit de beoordeling van de aanvraag blijkt dat aanvrager niet kredietkrachtig is (3)
 - c. De aanvraag is te vroeg gedaan (1)
2. Heb je ergens anders een aanvraag ingediend?
 - a. Nee, alle aanvragers geven aan de aanvraag niet ergens anders te hebben ingediend. De rente van de duurzaamheidslening is de hoofdreden geweest om de aanvraag bij de gemeente in te dienen (6).
 - b. Aanvrager geeft aan zelf voldoende budget te hebben om de maatregelen te bekostigen (4)
 - c. Aanvrager geeft aan er voor te gaan sparen (2)
3. Zijn ze zelf doorggegaan met het uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen?
 - a. Nee, wel geeft men aan voornemens te zijn op zeer korte termijn duurzaamheidsmaatregelen te gaan treffen (2)
4. Hoe kan je gemeente in de toekomst beter ondersteuning bieden in het uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen?
 - a. Het proces van digitaal aanvragen vergemakkelijken (8)
 - b. Verruimen van de regeling voor minder kapitaalkrachtigen (2)

Bijlage C – Voorbeelden integraal ondersteuningstrajecten

We hebben ter illustratie voorbeelden uitgewerkt van mogelijke ondersteuningstrajecten. Dit is om een beeld te vormen en is geen concreet voorstel.

Totaal zijn er zo'n 12 duizend woningen in de gemeente gebouwd voor 1985. Kosten van het isoleren van deze woningen zijn erg verschillend en kunnen oplopen tot boven de 30.000 euro. Niet alle woningen kunnen rendabel geïsoleerd worden.

Vooral waar grootste bespaarpotentie zit (oude woningen, monumenten en boerderijen), is dit ook vaak het duurst, complex en is er onzekerheid over het terugverdienpotentieel. Hier kan de gemeente een rol spelen in het faciliteren en evt. subsidiëren. Dit doet de gemeente al goed via de RREW en de verduurzamingslening particulieren. Met deze regelingen wordt niet iedereen in de gemeente bereikt en zal niet iedereen de stap zetten naar concrete verduurzamingsmaatregelen. Daarom willen wij ons vooral richten op de financieel kwetsbare en de lastig te bereiken doelgroep waarbij wij extra ondersteuning bieden en zoveel mogelijk drempels wegnemen op het vlak van financiën, kennis en capaciteit.

Dit kan de gemeente op verschillende manieren en intensiteiten doen die middels de onderstaande stappen worden uitgelicht.

Bouwjaar	Aantal woningen
Tot 1945	2.920
1945 tot 1965	2.429
1965 tot 1975	4.092
1975 tot 1985	2.411
Totaal	11.852

Stap 1 – Faciliteren - Actief informeren en eerste drempels wegnemen

De gemeente doet momenteel al veel in deze stap en het positieve werk zetten wij voort middels de RREW. Inwoners worden actief geïnformeerd over de verschillende mogelijkheden voor verduurzamen en de eerste (informatie) drempel wordt weggenomen door het aanbieden van woningcoaches, warmtescans en verzorgen van inkoopacties.

De RRE(W) regelingen zijn een specifieke uitkering vanuit de Rijksoverheid die wij als gemeente hebben aangevraagd. Met de RRE zijn zo'n 4000 huishoudens bereikt en met de RREW worden dit er 2680 extra. Dit is niet toereikend voor de gehele gemeente.

Om ook de lastig te bereiken doelgroep en de grote middengroep te bereiken kan deze stap geïntensiveerd worden door als gemeente extra bonnen en budget beschikbaar stellen.

Aangezien de lastig te bereiken doelgroep niet uit zichzelf hier aanspraak op zal doen ligt er ook een belangrijke rol voor de gemeente, eventueel in samenwerking met andere partijen, om alle inwoners te bereiken en ze mee te nemen.

Eventueel kan er meer budget beschikbaar worden gesteld om opendagen en informatieavonden te intensiveren. Deze kunnen dan steeds meer worden toegespitst op de doelgroep en verduurzamingsmaatregelen.

Stap 2 – Faciliteren en Stimuleren - Financiële regelingen en extra ondersteuning

In de volgende stap gaan wij een stap verder dan enkel informeren en het wegnemen van de eerste (informatie) drempel. Dit doen we al door het aanbieden van de verduurzamingslening particulieren. Deze wordt goed gebruikt. Echter is deze niet voor iedereen even toegankelijk door het omslachtige proces en door de financiële voorwaarden.

Om verder te gaan in de ondersteuning en facilitatie voor onze inwoners zijn er de volgende mogelijkheden:

- Aanpassen van de verduurzamingslening particulieren en extra ondersteuning aanbieden tijdens de aanvraag. Hiervoor dienen wij extra capaciteit beschikbaar te stellen of dit te reserveren bij de SVn of andere partijen.
- Het opzetten of mogelijk maken van een 'verduurzamingsmakelaar'. Dit is een 'one-stop-shop' waar inwoners terecht kunnen voor al hun vragen maar ook om intensievere begeleiding te krijgen tijdens het aanvraag- of verduurzamingsproces.

Hierbij hoeven we als gemeente niet het wiel opnieuw uit te vinden maar is het beter om de samenwerkingen te zoeken met partijen die hier al veel ervaring in hebben zoals de coöperaties, Stichting Duurzaam Molenlanden, de provincie en het Regionale Energieloket. Om dit mogelijk te maken is het van belang dat wij hiervoor het initiatief nemen in de samenwerking met andere partijen en actief de verduurzamingsmakelaar faciliteren en stimuleren door een subsidie beschikbaar te stellen.

- c. Opzetten van een nieuwe regeling ter aanvulling van het huidige lokale én landelijke aanbod. Naar voorbeeld van de gemeente Rotterdam kan er bijvoorbeeld een regeling worden opgezet ter voorkoming van energiearmoede waarbij de verduurzamingslening op basis van draagkracht wordt afgelost en de gemeente het verschil toelegt. Zo wordt het voor iedereen financieel mogelijk om te verduurzamen.
- d. Het faciliteren en aanbieden van concrete verduurzamingstrajecten (per type woning). Dit kan door uitbreiding van inkoopacties waarbij de gemeente via een aanbesteding vaste (lokale) aanbieders betreft om specifieke verduurzamingstrajecten aan te bieden aan onze inwoners. De gemeente vraagt hierbij aantrekkelijke voorwaarden uit en kan mogelijk prijsafspraken afdwingen. De inwoners profiteren van deze voorwaarden maar ook door het feit het traject wordt versimpeld. Daarnaast kan de betrokkenheid van de gemeente vertrouwen geven. Naast deze trajecten kan ook een financiële regeling worden aangeboden zoals de verduurzamingslening particulieren waar inwoners tegelijkertijd gebruik van kunnen maken.

Stap 3 – Eigenaarsrol - Aanbieden van een woningabonnement middels energiefonds

In de meest intensieve stap kan de gemeente een woningabonnement aanbieden. Hierbij wordt een verduurzamingmakelaar en een financiële regeling gecombineerd. Inwoners krijgen advies op maat en de maatregelen worden vervolgens van de start tot het onderhoud aan toe uitgevoerd door een derde partij. De inwoners hebben hier zelf geen omkijken naar en profiteren direct door een lagere energierekening. Een goed voorbeeld hiervan is het woningabonnement van de Provincie Gelderland (www.woab.nl). Dit woningabonnement wordt gefinancierd middels het energiefonds Gelderland.

Er kan ook gekeken worden om specifiek voor zonnepanelen een woningabonnement aan te bieden. Een voorbeeld hiervan is Parkstad Limburg (zonnepanelenprojectparkstad.nl).

Om een woningabonnement mogelijk te maken is er een significante investering nodig en samenwerking met een externe partijen. Daarnaast moeten er goed te raden worden gegaan of er voldoende behoeften is aan dergelijke trajecten omdat er relatief hoge vaste kosten mee gemoeid zijn.

Als voorbeeld is de volgende korte berekening gemaakt:

Stel dat 1.000 van de 17.000 huishoudens in de gemeente meedoen aan een woningabonnement voor alleen zonnepanelen. Dan leidt dit tot een totaal benodigde investering van zo'n €4 miljoen met een verwachte elektriciteitsproductie van 2.7 GWh / 10 TJ.

Als er wordt gekozen voor een woningabonnement met andere verduurzamingstrajecten dient er voor zo'n 1000 woningen rekening gehouden te worden met een totale investering van € 10 miljoen - € 30 miljoen.

Deze investeringen hoeven niet enkel door de gemeente te worden gedragen maar kan er ook gekeken worden om externe financiers te betrekken.

